

NB!

– Nasjonale kulturhistoriske bymiljøer

Rapport

Delområder

Rapportgrunnlag

Området Verkstedet, brynesteins- og porselensområdet i byen Porsgrunn.

Område i Porsgrunn: Verkstedet, brynesteins- og porselensområdet

Stedfesting

Fylke	Telemark	Kommune	Porsgrunn
By	Porsgrunn		

Beskrivelse og begrunnelse

Beliggenhet

Delområdet omfatter tre industriområder langs Telemarksvassdraget.

Beskrivelse

I dette industriområdet ligger 3 store bedrifter som alle ble etablert i andre halvdel av 1800-tallet. Bedriftene representerer første fase av industribyggingen i Grenland, en industri som overveiende ble reist med lokal kapital. Først med Hydros utbygging på Herøya i 1928 kom den internasjonale storindustrien til Porsgrunn.

Porsgrunds Mekaniske verksted

Bedriftene ligger side ved side langs Porsgrunnselva på sydvestsiden av bybrua. Lengst sydvest i området ligger Porsgrunds Mekaniske Verksted. Verkstedet ble etablert i 1857 av gründeren Rasmus Brønlund. Før det drev Brønlund med produksjon av støpte kompasser, skipsutstyr i metall og kakkelovner i leide lokaler.

Bedriften bygde seg opp på en høykonjunktur i skipsfarten og hadde et sterkt behov for fagfolk. Brønlund startet egen opplæringsvirksomhet ved bedriften som ble forløperen til Skiensfjordens tekniske fagskole "Porsgrunnstekniker'n". Senere gled produksjonen over mot større maskinvarer og skip.

Christian Reim som overtok bedriften rundt forrige århundreskiftet utvidet bedriften betydelig og satset stort på bygging og reparasjon av skip. Verkstedområdet ble utsatt for kraftig alliert beskytning under 2. verdenskrig. Til tross for omfattende krigsskader og transformasjon som følge av utvidelser og endringer i virksomheten, står fortsatt noen eldre bygninger.

Midt i området ligger brynesteinsfabrikken. Den norske Bryne- og slipestensfabrik, senere kalt Norrøna fabrikk A/S, ble etablert her i 1883 etter en kronglete start på Bukkholmen ved Kragerø i 1879. Grunnlaget for bedriften var råstoff fra steinbrudd i Lårdal og Eidsborg i Tokke hvor det har vært en tusenårig tradisjon med å bryte ut bryneemner. Det ferdige produktet var slipte brynesteiner til skjerpung av eggverktøy.

Etter hvert ble produksjonen lagt om til støping av kunstige slipeskiver til møller og mekanisk sliping av tremasse i skogindustrien. Den opprinnelige naturbryne-produksjonen basert på stein fra Lårdal og Eidsborg ble nedlagt i 1952. Bedriften Norrøna A/S eksisterer fortsatt men har flyttet til nye lokaler på Lahelle i Porsgrunn. Den første fabrikkbygningen fra 1884 er bevart. Den opprinnelige romanske industriarkitekturen med upusset teglsteinsfasade er fortsatt synlig mot sør.

Porsgrunds Porselænsfabrikk

Nordøst i området ligger Porsgrunds Porselænsfabrikk, den eneste fabrikk i sitt slag i Norge. I Porsgrunns nærområder fantes det feltspat og kvarts, som var nødvendige råvarer i porselensproduksjonen. Til produksjonen ble det hentet inn fagarbeidere fra Tyskland og Böhmen. Porselensfabrikken ble etablert i 1885 med produksjon av kopper, tallerkener og serviser. Den første brenningen av porselen kom i gang 2 år etter etableringen.

I 125 år har bedriften levert porselen til det norske og utenlandske markedet. Et stort antall norske kunstnere har vært engasjert på fabrikk, og gjennom årene vært med å prege produktenes form og dekor. Knapt noen norske håndverksprodukter har vært med å prege norske hjem til hverdag og fest mer enn PP.

Industriarkitekturen er blandet. Romansk borgarkitektur med upussede teglsteinsfasader dominerer de eldste industribyggene. Gjennom senere ombygninger og nybygg har deler av bebyggelsen fått en mer modernistisk form.

Nasjonal interesse

Delområdet vitner om Porsgrunns industriperiode fra den tida hvor industrien var resultat av lokale investeringer, i kontrast til investeringer fra internasjonale selskap som Hydro senere har ført med seg. Området bærer på en kulturhistorie som er av nasjonal interesse.

Data

Utbyggingsperiode 1885 -- 1950

Historisk(e) funksjon(er)

Hovedgruppe Sekundær

Funksjon Industri, fremstilling, produksjon / bergverk og utvinning

Form

Topografi Flat

Vekstmønster

Planlagt

Grønnstruktur

Typisk etasjehøyde

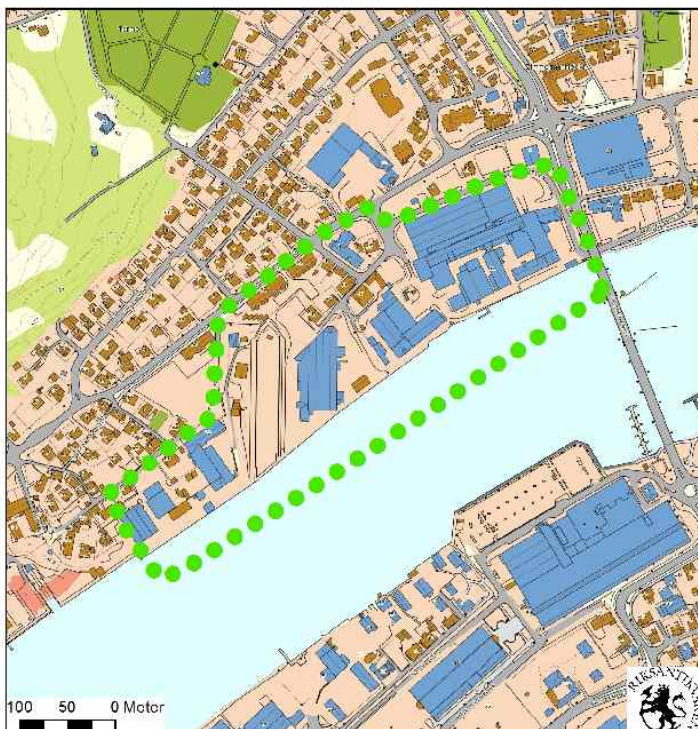
--

Gate-/veistruktur

Bebyggelsesstruktur Større bygninger

Materiale/teknologi Murstein

Arkitektur/stilperiode G. Historisme

Porsgrunn delområde Verkstedet, brynesteins- og porselensområdet

